

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№5

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afrovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAKATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdievich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIVAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIVAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.....	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIVAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIVAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILİYATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOYIY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOLEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTALARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abduko'xor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abdusalikova Komila Abdusalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
CHIGITLI PAXTA TARKIBIDAN YOT ARALASHMALARNI AJRATISH UCHUN QO'LLANILADIGAN TEXNOLOGIYALAR.....	825
Bozorov Dilmurod Bahromjon o'g'li, Jakparov Oltinboy Rustamjon o'g'li	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND GREEN INITIATIVES: A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	830
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
SOLIQ INSTRUMENTLARI ORQALI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	834
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li, Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHI KONSENTRATSIYASINING HUDUDIY TAHLILI: VILOYATLAR VA MAXSUS IQTISODIY ZONALAR BO'YICHA HERFINDAHL-HIRSCHMAN INDEKSI	839
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	

CHARM-POYABZAL SANOATI TARMOG'INING RIVOJLANISHI VA O'ZIGA XOS JIHATLARI TO'G'RISIDA.....	847
Azimova Feruza Payziyevna, O. Maxmudov	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA RESURS EHTIYOJLARI.....	852
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi	
KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHGA YO'NALTIRILGAN TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	858
Xo'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KREDITLASH TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	864
Tajimuratova Nelufar Vays qizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	871
Normamatova Sitara Nozim qizi, Raxmanov Mexridin Sindarovich	
BAHOLANGAN RISKLARGA NISBATAN AUDITORNING HATTI-HARAKATLARI	876
A.Z.Avlokulov	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDİYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA MOLIYAVIY HISOBOTDA OCHIB BERISHNI TAKOMILLASHTIRISH	880
Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	885
Мухторов М. Н., Каримова А. М.	
FIZIK XAVFSIZLIK NAZORATI VA UNI ISPY DASTURI ASOSIDA MONITORING QILISH.....	892
Usmanbayev Doniyorbek Shuxratovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI	902
Bazarbaeva Dildora Ekramjon qizi, Koshanov Abdimurat Azat uli	
KALSIYLANGAN SODA ISHLAB CHIQRISHDA TEXNOLOGIK PARAMETRLARNI METROLOGIK TA'MINLASHNING AHAMIYATI	910
Ametova Biybisuliu Xamidullaevna, Ametov Quanishbay Xamidullaevich	
ЛЬГОТЫ ПО ПРЯМЫМ И КОСВЕННЫМ НАЛОГАМ И ИХ ГАРМОНИЧНОЕ СООТНОШЕНИЕ	915
Фаттоев Олимжон Гайрат ўғли	
O'ZBEKISTONDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI QO'LLAB-QUVVATLASHNING KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDAGI INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	920
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	925
Abduraxmonov Valijon G'ofurovich, Yusupova Dilnigor A'zamjon qizi	
IQTISODIY TIZIMDA RISK VA UNING XUSUSIYATLARI TAHLILI.....	929
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	937
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li	
SOLIQ NAZORATINING AMALIYOTDAGI SAMARADORLIK JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	945
Nizomxonov Elbekxon Erkinxon o'g'li	
FISKAL MEKANIZMLARNING HUDUDIY RIVOJLANISHGA TA'SIR ETISH XUSUSIYATLARI.....	950
Ne'matov Ne'matulla Erkinboyevich	
ФИСКАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	955
Воронин Сергей Анатольевич, Ахмедова Фазилат Жураевна	
IMPROVING EMPLOYEE MOTIVATION AND DEVELOPING AN EFFECTIVE INCENTIVE SYSTEM IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT.....	962
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor ugli, Ashurova Jasmina Jo'ra kizi	

O'ZBEKISTONDA KO'P POG'ONALI PENSIYA TIZIMIGA O'TISHNING EKONOMETRIK TAHLILI VA MOLIVAVIY BARQARORLIK MODELLARI	966
Mamatqulova Yayra Dilmurod qizi	
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O'SISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	971
Astanayev Kulmakhammat Sanayevich	
JAHON IQTISODIYOTINING GLOBALLASHUV OMILLARI VA BOSQICHLARI	977
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA JUST-IN-TIME TIZIMIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	981
Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li	
KORXONALARDA ASOSIY FAOLIYAT XARAJATLARINING AUDITINI AMALGA OSHIRISH XUSUSIYATLARI	986
Djumayeva Guzal Axtamovna, Sag'dullayev Abdullo Valijon o'g'li	
XOM ASHYO VA MATERIALLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	990
Qo'ziyeva Maftuna Otabek qizi, Rafikova Aziza Xurshid qizi	
AHOLI TURMUSH SIFATINI OSHIRISH VA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING O'RNI (Navoiy viloyati misolida)	994
O'roqov Mamurali Odil o'g'li	
INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA GENERATIV SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ORQALI BO'LAJAK MUHANDISLARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1000
Ibragimov Suxrob Latifovich	
OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TADQIQ ETISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	1004
Ismailova Nilufar Sabitdjanovna	
СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ ФОРМОВКИ ТРУБ СРЕДНЕГО И БОЛЬШОГО ДИАМЕТРА	1010
Юсупов А.А., Райимкулов С.Х.	
TURIZM XIZMATLARINING RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDAGI RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASH.....	1015
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li	
DAVLAT GRANTLARI TANLOVLARINI SHAKLLANTIRISHDA KO'P BOSQICHLI IJTIMOIV MASLAHATLASHUV VA RAQAMLI JAMOATCHILIK ISHTIROKI MEXANIZMINING AHAMIYATI.....	1020
Xasanov Jahongir Botir o'g'li	
PAHTA XOM ASHYOSINI CHUQUR QAYTA ISHLASH ORQALI QO'SHIMCHA QIYMAT YARATISH.....	1025
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li, Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI	1030
Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИИ ОЦЕНКИ И АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ СФЕРЫ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ «ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ»	1036
Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи	
ТЕОРИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ИСЛАМСКОГО СТРАХОВАНИЯ И ЕГО СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НА ПРИМЕРЕ БЛИЖНЕВОСТОЧНЫХ СТРАН.....	1040
Гаффоров Шухрат Насриевич	
BANKLARDA ICHKI NAZORAT TIZIMI SAMARADORLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	1047
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1054
Normamatova Sitara Nozim qizi, Raxmanov Mexridin Sindarovich	

JAHON SAVDO TASHKILOTI TALABLARI DOIRASIDA MAMLAKATIMIZ KORXONALARINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH XUSUSIYATLARI.....	1059
Masharipova Manzura Alimbayevna	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYALARNING AHAMIYATI....	1067
Dusmatov Begmuxammad Olimjonovich, Mirzaahmedov Mirziyo Ulug'bek o'g'li	
XO'JALIK YURITUVCHI BIZNES SUBYEKTLARI BIZNES MUHITI RIVOJLANISHIGA DAVLATNING TA'SIRI..	1072
.....	
Xazratov Abror Panjiyevich, Muratkulov Xumoyun Dilshodovich	
YASHIL XIZMATLAR SOHASINING MOHIYATI, IJTIMOY-IQTISODIY FUNKSIYASI VA BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI	1077
Y.M. Xalikov	

YASHIL XIZMATLAR SOHASINING MOHIYATI, IJTIMOYIY-IQTISODIY FUNKSIYASI VA BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI

Y.M. Xalikov

SamISI mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Respublikamizda ekologik vaziyatni barqarorlashtirish, yashil xizmatlar sohasini rivojlantirish hamda barqaror iqtisodiy o'sishga erishish masalalari ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalish ekologik barqarorlikni ta'minlash, atrof-muhitni muhofaza qilish va aholi farovonligini oshirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Mazkur yo'nalishning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tadqiq etish muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi. Yashil xizmatlar sohasining mohiyati, ijtimoiy-iqtisodiy funksiyalari hamda barqaror rivojlanishdagi o'rni ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: yashil xizmatlar, ekologiya, iqtisodiyot, atrof-muhit, barqaror rivojlanish, diversifikatsiyalash, raqamlashtirish, innovatsiya, sun'iy intellekt, qashshoqlik, ochlik, sog'liq, farovonlik, sifatli ta'lim, gender tengligi, toza suv, sanitariya, toza energiya, iqtisodiy o'sish, sanoatlashtirish, infratuzilma, tengsizlik, barqaror shaharlar, ekotizim.

Аннотация. В Республике Узбекистан вопросы стабилизации экологической ситуации, развития сферы зелёных услуг и достижения устойчивого экономического роста являются одними из приоритетных направлений развития. Данное направление создаёт необходимые условия для обеспечения экологической устойчивости, охраны окружающей среды и повышения благосостояния населения. Глубокое исследование теоретических и практических аспектов данной сферы имеет важное научное значение. Научно обоснованы сущность сферы зелёных услуг, её социально-экономические функции и роль в устойчивом развитии.

Ключевые слова: зелёные услуги, экология, экономика, окружающая среда, устойчивое развитие, диверсификация, цифровизация, инновации, искусственный интеллект, бедность, голод, здоровье, благополучие, качественное образование, гендерное равенство, чистая вода, санитария, чистая энергия, экономический рост, индустриализация, инфраструктура, неравенство, устойчивые города, экосистема.

Abstract. Environmental stabilization, development of the green services sector, and achievement of sustainable economic growth are among the priority directions of development. This direction creates the necessary conditions for ensuring environmental sustainability, protecting the environment, and improving public well-being. A comprehensive study of its theoretical and practical aspects is of significant scientific importance. The essence of the green services sector, its socio-economic functions, and its role in sustainable development are scientifically substantiated.

Keywords: green services, ecology, economy, environment, sustainable development, diversification, digitalization, innovation, artificial intelligence, poverty, hunger, health, well-being, quality education, gender equality, clean water, sanitation, clean energy, economic growth, industrialization, infrastructure, inequality, sustainable cities, ecosystem.

KIRISH

Yashil xizmatlar iqtisodiy kategoriya sifatida XX asr oxirlarida shakllangan bo'lib, iqtisodiyotning tabiiy muhitga bog'liqligini aks ettiruvchi va uning tarkibiy qismi hisoblanadi. Yashil xizmatlar konsepsiyasi tabiiy va iqtisodiy resurslarni tejashga yo'naltirilgan soha bo'lib, ekologik iqtisodiyot, atrof-muhit iqtisodiyoti, yashil siyosat, xalqaro iqtisodiy munosabatlar nazariyasi, diversifikatsiyalash, iqtisodiyotni raqamlashtirish, innovatsion iqtisodiyot, sun'iy intellekt va boshqa turli yo'nalishlarni ilmiylik tamoyili talablari asosida qamrab oladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

“Yashil xizmatlar” tushunchasi bir kunda yoki bir muallif tomonidan yaratilmagan. U ekologik iqtisodiyot, barqaror rivojlanish va “yashil iqtisodiyot” g'oyalari asosida shakllangan. “Yashil xizmatlar” g'oyasi asosan XX asrning 1960–1970-yillarida ekologik muammolarning kuchayishi bilan rivojlana boshladi. Ayniqsa, havo va suv ifloslanishi, sanoat chiqindilari hamda tabiiy resurslarning kamayishi kabi muammolar dunyo miqyosida muhokama qilindi. 1980–1990-yillarga kelib “barqaror rivojlanish” va “yashil iqtisodiyot” konsepsiyalari ommalashdi hamda shu asosda yashil xizmatlar sohasi ham kengaydi. Bu g'oya asosan:

– United Nations;

- United Nations Environment Programme;
- Yevropa davlatlari;
- AQSh;
- Yaponiya kabi davlatlar va xalqaro tashkilotlarning ilmiy-amaliy faoliyatida rivojlandi.

Ayniqsa, 1972-yilda o'tkazilgan *United Nations Conference on the Human Environment* ekologik siyosat tarixida muhim burilish nuqtasi bo'ldi.

Yashil xizmatlar nazariyasiga bir nechta olim va iqtisodchilar katta hissa qo'shgan. Rachel Carson ekologik harakatlar rivojiga kuchli ta'sir ko'rsatgan. Uning *Silent Spring* asari ekologik ongni tarbiyalash va shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etgan [1]. Herman Daly ekologik iqtisodiyot nazariyasining asoschilaridan biri hisoblanadi [2]. Robert Costanza ekotizim xizmatlari va tabiatning iqtisodiy qiymati bo'yicha mashhur olimdir [3]. Gro Harlem Brundtland esa "barqaror rivojlanish" tushunchasini ommalashtirgan [4]. U rahbarlik qilgan *World Commission on Environment and Development* tomonidan 1987-yilda mashhur *Our Common Future* hisoboti e'lon qilingan.

Mazkur yo'nalish quyidagi g'oyalarga tayanadi: barqaror rivojlanish, ekologik iqtisodiyot, resurslarni tejash, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, kam chiqindili iqtisodiyot va ijtimoiy mas'uliyat. Hozirgi kunda yashil xizmatlar tarkibiga "yashil bank", ekologik logistika, chiqindilarni qayta ishlash, karbon menejmenti, ekoturizm hamda energiya samaradorligi kabi yo'nalishlar kiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur ilmiy tadqiqotda ilmiy tahlil, solishtirma usul, analiz va sintez, monografik tahlil hamda statistik ma'lumotlarni o'rganish kabi metodlardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotlar yashil xizmatlarni tizimlashgan soha sifatida shakllanish tarixi hamda rivojlanish bosqichlariga egaligini ko'rsatmoqda. Tabiiy va iqtisodiy resurslarning cheklanganligi, takror ishlab chiqarilmasligi bilan bog'liq muammolar insoniyatning barcha faoliyat yo'nalishlari, jumladan, iqtisodiy faoliyatiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu muammoni ilmiy jihatdan o'rganish, aniqrog'i, Yevropa mamlakatlarida XX asrning 60–70-yillarida ommalasha boshladi. Yevropa mamlakatlarida bu davrda iqtisodiy adabiyotda an'anaviy iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan "atrof-muhit iqtisodiyoti" deb nomlangan yangi yo'nalish paydo bo'ldi. Ushbu yo'nalish doirasida iqtisodiy faoliyatning atrof-muhitga ta'siri natijasida yuzaga kelayotgan ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarni eksternali, ya'ni tashqi samaralar sifatida talqin etish boshlandi [5]. "Unga muvofiq ekologik muammolarni amaldagi iqtisodiy munosabatlar doirasida hal etish hamda xalqaro darajada umumlashtirish zarur" [6]. Bunga atmosferaga chiqarilayotgan issiqxona gazlarining xalqaro savdosini tashkil etish masalasining kun tartibiga qo'yilishi yorqin misol hisoblanadi.

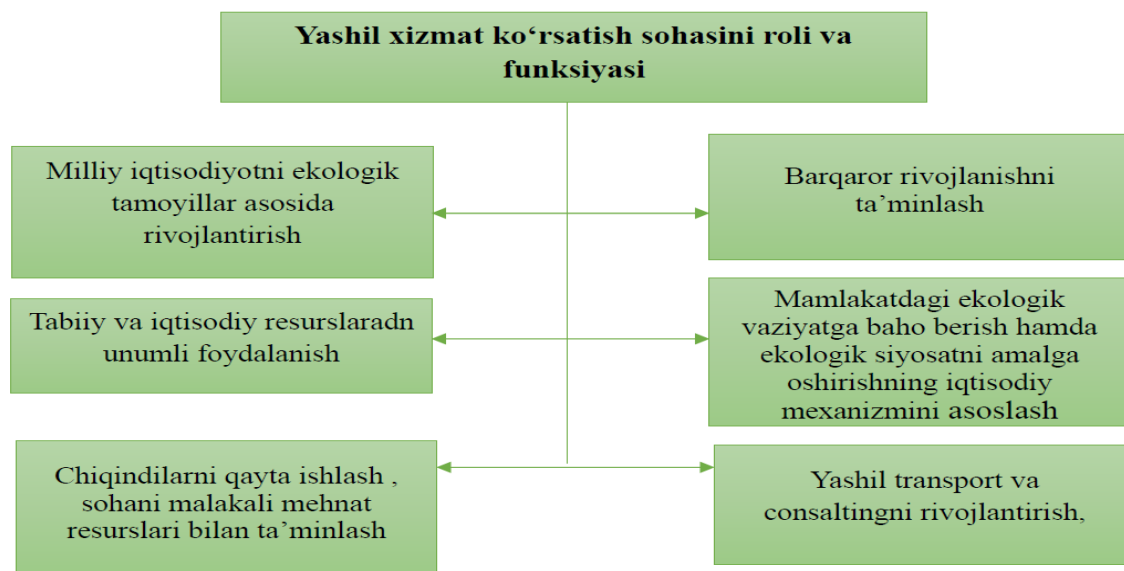
XX asrning 80–90-yillarida ekologik muammolarni tor doirada iqtisodiy yondashuvlar orqali hal etishning muqobil varianti sifatida ekologiya iqtisodiyoti (*ecological economics*) fani paydo bo'ldi hamda jadal sur'atlarda rivojlana boshladi. "Atrof-muhit iqtisodiyotidan farqli ushbu yo'nalish iqtisodiyot fanining maxsus bo'limi sifatida emas, balki ilmiy tadqiqotlarning mustaqil sohasi sifatida talqin etildi" [7].

Iqtisodiy, ijtimoiy hamda ekologik hodisalarni tadqiq etishda yagona uslubiy bazani yaratish hamda ushbu masalaga fanlararo yondashish qator muammolar va ziddiyatlarni keltirib chiqardi. Yuqoridagi holatlarga qaramasdan, ekologik iqtisodiyot barqaror rivojlanish tamoyillari bilan bevosita bog'liqligi tufayli jamoatchilik o'rtasida hamda siyosiy darajada jadal sur'atlarda ommalasha boshladi.

Atrof-muhit iqtisodiyoti hamda ekologiya iqtisodiyotining rivojlanishi asosida ilgari surilgan tamoyillarning iqtisodiy siyosatga joriy etilishi natijasida yashil xizmatlar kategoriyasi tushunchasi shakllana boshladi. Ushbu kategoriya ilk bor 1989-yilda Buyuk Britaniya hukumati uchun yetakchi iqtisodchilar tomonidan tayyorlangan "Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish rejasi" deb nomlangan hisobotda foydalanilgan.

Demak, xizmat ko'rsatish sohasi rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotini tartibga solishning fiskal instrumentlari, jumladan, soliqlar, davlat byudjeti xarajatlari va davlat qarzlari (davlat qimmatli qog'ozlari hisobiga olinadigan foizli daromadlar nazarda tutiladi) orqali aholi daromadlarining shakllanishi va oshirilishini tartibga solishda muhim ahamiyat kasb etadi. Respublikamizda amalga oshirilayotgan aholi daromadlarini oshirishga qaratilgan davlat siyosati, bir tomondan, aholining turmush farovonligini yuksaltirishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan, aholi daromadlari o'rtasidagi farqlanish darajasini kamaytirishga qaratilgan bo'lishi lozim.

Yashil xizmat ko'rsatish sohasining milliy iqtisodiyotdagi roli va funksiyasini quyidagi 1-rasm asosida tasvirlash mumkin(1-rasm).

1-rasm. Yashil xizmat ko'rsatish sohaning milliy iqtisodiyotdagi roli va funksiyasi¹

Yashil xizmatlar sohasi xususida tadqiqotlar olib borishdan maqsad — xizmat ko'rsatish tarmoqlarida yashil xizmatlar konsepsiyasini ilmiy asoslab berish, yashil xizmatlar sohasining tadrijiy rivojlanishini tushuntirish, uning samaradorligini baholash ko'rsatkichlari hamda indikatorlarini tahlil etish, jahon amaliyotida shakllangan yashil xizmatlarni rivojlantirish modellarini qiyosiy o'rganish, O'zbekistonda yashil xizmatlarni rivojlantirish asosida amaliy natijalarga erishishdan iborat.

Aniqlangan maqsaddan kelib chiqib, uning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat degan xulosaga kelindi:

- xizmatlar iqtisodiyoti doirasida yashil xizmatlarga oid kategoriyalar hamda tushunchalar mohiyatini ochib berish;
- barqaror rivojlanishni ta'minlashda yashil xizmatlarning tutgan o'rnini baholash;
- yashil xizmatlar sohasi konsepsiyasining maqsadi, tamoyillari hamda amalga oshirish mexanizmini tahlil etish;
- yashil xizmatlar hamda yashil o'sish miqyosini baholashning xalqaro tashkilotlar tomonidan tavsiya etilayotgan yondashuvlarini qiyosiy tahlil etish;
- yashil xizmatlarning o'sish jarayonini moliyalashtirish holati, ko'rsatkichlari hamda rivojlanish istiqbollarini o'rganish;
- "yashil energetika"ga barqaror rivojlanish omili sifatida baho berish;
- organik qishloq xo'jaligida agroxizmatlarni rivojlantirish muammolarini o'rganish;
- jahondagi ekologik vaziyatga baho berish hamda ekologik siyosatni amalga oshirishning iqtisodiy mexanizmini asoslash;
- jahonning yetakchi mamlakatlarida yashil xizmatlarni rivojlantirish, milliy dasturlarni amalga oshirish borasidagi jamlangan boy va ilg'or tajribani qiyosiy tahlil qilish;
- O'zbekistonda yashil xizmatlarga o'tish strategiyasining maqsadi, vazifalari hamda rivojlanish istiqbollarini o'rganish.

Yashil xizmat ko'rsatish sohasining iqtisodiy rivojlanish darajalari bo'yicha omillari tasnifi 1-jadvalda keltirilgan bo'lib, ular bir vaqtning o'zida ushbu sohani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish vositalari sifatida ham shakllanadi(1-jadval).

1 Muallif ishlanmasi

1-jadval

 Yashil xizmat ko'rsatish sohasining iqtisodiy rivojlanish darajaviy omillari²

Darajalari	Rivojlanishning iqtisodiy omillari
Makrodarajada	Yashil xizmat ko'rsatish tarmoqlari korxonalariga soliq imtiyozlari berish, ularni kreditlash tizimini soddalashtirish, sohada davlat investitsiyalari jozibadorligi va samaradorligini oshirish, xizmatlar eksportini moliyaviy rag'batlantirish, sohada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, raqamli xizmatlar ko'rsatish hajmini oshirish, makrodarajada investitsion-innovatsion siyosatni amalga oshirish, sohani rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlarini ishlab chiqish va realizatsiya qilish.
Mezodarajada	Hududiy darajada yashil xizmatlar sohasini rivojlantirish bo'yicha investitsion siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirish, sohani rivojlantirishning hududiy dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, hududlarda sohani rivojlantirish bo'yicha innovatsion-investitsion jozibadorlikni oshirish.
Mikrodarajada	Korxonalarda mehnat unumdorligini oshirish, mahsulot rentabelligi hamda asosiy va aylanma fondlar samaradorligini oshirish, yashil xizmat ko'rsatishning intensiv omillarini tadqiq qilish, xizmatlarning xarajatlar bo'yicha nisbiy darajasini kamaytirish, iqtisodiy samaradorlikni oshirish, mehnat sig'imini pasaytirish, innovatsiyalarni joriy qilish orqali korxonalar (firma) faoliyatini rivojlantirish.

Atrof-muhit iqtisodiyoti yoki ekologik iqtisodiyotdan farqli o'laroq, yashil xizmatlar ko'proq amaliy yo'nalishga ega bo'lgan konsepsiya sifatida namoyon bo'ladi. Bu kategoriya ilmiy-nazariy yo'nalishdan ko'ra, asosan real iqtisodiy siyosat hamda amaliy faoliyat sohalari — masalan, energetika, innovatsiyalar, qishloq xo'jaligi kabi tarmoqlarda xizmat ko'rsatish bilan bevosita bog'liqdir. Bu farqni yashil xizmatlar kategoriyasining ingliz tilidagi ifodasida ham yaqqol ko'rish mumkin: u iqtisodiy nazariya (*economics*) yoki ekologik iqtisodiyot (*environmental economics, ecological economics*) tushunchalaridan farqli ravishda, bevosita xizmat ko'rsatish, ya'ni real iqtisodiy faoliyat bilan bog'liq jarayonlarni anglatadi.

Monitoringlar kuzatuvini yashil xizmatlar kategoriyasi nazariy jihatdan xo'jalik yuritish tizimini ekologik tamoyillar asosida "yashillashtirish" bo'yicha umumiy strategiyani ishlab chiqish hamda ustuvor yo'nalishlarni aniqlash bilan shug'ullanishi haqidagi xulosani beradi.

Ushbu yo'nalish nazariy jihatdan asoslab berilgach, uning amaliy ahamiyatini xizmat ko'rsatish faoliyatiga daxldor iqtisodiy subyektlar o'rtasida keng targ'ib qilish zarurati yuzaga keladi. Bu bosqichda yashil xizmatlarning asosiy vazifasi jamiyatda ekologik toza xizmat ko'rsatish jarayonlarining dolzarbligini anglash hamda bu borada iqtisodiy dunyoqarashni shakllantirishdan iborat.

O'zbekistonda 2021–2025-yillar davomida xizmat ko'rsatish sohasining o'sish hajmida ijobiy tendensiyalar kuzatilgan. 2024-yilga nisbatan 2025-yilda o'sish hajmi 28,3 foizni tashkil etgan (2-jadval).

2-jadval

 O'zbekistonda 2021–2025-yillar davomida xizmat ko'rsatish sohasining o'sish hajmi, mlrd so'm hisobida³

№	Viloyatlar	Yillar					2025-yilda-2024-yilga nisbatan o'zgarish foizda
		2021	2022	2023	2024	2025	
1	O'zbekiston Respublikasi	284388,1	366891,0	649806,4	818428,3	1 050292,5	128,3
2	Qoraqalpog'iston Respublikasi	8458,4	10595,3	23040,1	28820,7	35196,2	122,2
3	Andijon viloyati	14459,6	17804	33643,1	41807,5	53969,6	129,0
4	Buxoro viloyati	12574,1	15848,8	28157,8	34495,1	42659,2	123,6
5	Jizzax viloyati	6395,7	8127,3	15970,8	20069,5	24612,9	122,6

² Muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

6	Qashqadaryo viloyati	12907,4	15967,7	34956,0	43255,9	54118,1	125,1
7	Navoiy viloyati	7459,6	9322,8	16247,2	20055,6	25733,6	128,3
8	Namangan viloyati	11619,5	14693,4	34468,0	43090,6	56282,9	130,6
9	Samarqand viloyati	18259	22953,6	46593,0	58875,7	78163,1	132,7
10	Surxondaryo viloyati	10387,4	12838,4	23159,1	28505,9	35561,3	124,7
11	Sirdaryo viloyati	4183,1	5018,8	9368,8	11609,1	14611,4	125,8
12	Toshkent viloyati	21197,4	25919,7	45199,2	56317,9	71783,7	127,4
13	Farg'ona viloyati	17705,2	22131,8	44130,6	55200,7	71765,9	130,0
14	Xorazm viloyati	8348,1	10480,4	22601,2	28262,0	36911,6	130,6
15	Toshkent shahri	164364,9	195564,1	230819,9	298825,6	397414,2	132,9

Bizning nazaramizda, muallif tomonidan keltirilgan ushbu fikrlar xizmat ko'rsatish sohasining milliy iqtisodiyotdagi va jamiyat hayotidagi rolini ochib berish hamda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun yetarli emas. Chunki xizmat ko'rsatish sohasi milliy iqtisodiyotda tarmoqlararo raqobatni kuchaytirishda ishtirok etsa-da, uning iqtisodiyotda tutgan o'rnini baholashda aynan shu omilni asos qilib olish mantiqiy jihatdan yetarli emas. Xizmat ko'rsatish sohasi milliy iqtisodiyotning yetakchi, birlamchi sektoriga aylanib borayotgan bugungi kunda uning roli faqat xo'jalik subyektlari o'rtasidagi raqobatni kuchaytirishda yoki davlatning moliyalashtirish jarayonini qisqartirishda namoyon bo'lib qolmaydi. Xizmat ko'rsatish sohasi, birinchi navbatda, aholi ehtiyojlarini qondirish, uning yashashi va kamol topishining asosiy vositasi, ikkinchidan, mamlakatda yaratilayotgan yalpi ichki mahsulotning shakllanishida yetakchi ahamiyatga ega bo'lgan birlamchi sektor, uchinchi esa aholi bandligini ta'minlash muammosini hal etishda muhim mavqega ega bo'lgan tuzilma hisoblanadi(3-jadval).

3-jadval

O'zbekistonda yashil xizmatlarni rivojlantirish maqsadida "Yashil makon" dasturi doirasida 2021–2025-yillarda amalga oshirilgan chora-tadbirlar⁴

T/r	Yillar	Obodonlashtirish xizmatlari maqsadida ekilgan ko'chatlar soni (mln dona)	Yashil xizmatlarning rivojlanishiga izoh
1	2021	86	"Yashil makon" dasturining shakllanishi
2	2022	203	Hududlarda yashil xizmatlar hajmining kengayib borishi
3	2023	220	Yashil hududlar rivojlana boshladi
4	2024	227	Obodonlashtirish xizmatlari bilan yashil xizmatlar uyg'unlashdi
5	2025	200	Yashil xizmatlar bozori shakllandi

3-jadval ma'lumotlarining tahlili besh yil ichida respublika hududlari bo'yicha qariyb 1 mlrd dona daraxt ko'chatlari ekilganligini ko'rsatadi. Har yili salkam 200 mln dona ko'chat ekilgan. Shaharlarda yashil hududlar ulushini 30 foizga yetkazish maqsadida 2030-yilgacha belgilangan vazifalar uzluksiz va tizimli asosda amalga oshirilmoqda. Orolbo'yi hududida millionlab gektar maydonda "yashil zonalar" kengaytirildi.

Yashil xizmatlar nazariy va g'oyaviy asoslar bilan mustahkamlangach, navbatdagi bosqichda ushbu yo'nalishga oid huquqiy bazani shakllantirish hamda soha doirasida tegishli institutsional tamoyillar va qonunchilik asoslarini ishlab chiqish ehtiyoji paydo bo'ladi. Bunday normativ-huquqiy hujjatlar xizmat ko'rsatish iqtisodiy faoliyatini "yashillashtirish"ga xizmat qilishi bilan birga, xizmatlar iqtisodiyotidagi barcha xo'jalik

⁴ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

subyektlarining manfaatlariga ham mos kelishi lozim.

Xizmat ko'rsatish iqtisodiyoti nuqtai nazaridan esa yashil xizmatlarni boshqarish, marketing va servis mexanizmlarining samaradorligi hamda natijalariga baho berish orqali uning amaliy ta'siri aniqlanadi. Yashil xizmatlarning kategoriya sifatidagi tadqiqot obyektlarini quyidagilarga ajratish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- xizmatlar iqtisodiyotida xo'jalik yuritish hamda atrof-muhit o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlash;
- xizmat ko'rsatish natijasida iqtisodiy faoliyat tufayli uzoq istiqbolda atrof-muhitga yetkaziladigan zararni minimallashtirish, ekologik hamda ijtimoiy omillarni qamrab oluvchi xizmatlar iqtisodiy tizimini boshqarish usullarini o'rganish;
- xizmat ko'rsatish sohasida xo'jalik yuritish faoliyatining yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni atrof-muhitga yetkaziladigan zararni minimallashtirishga yo'naltirish tamoyillarini tadqiq etish;
- xizmat ko'rsatish sohasida alternativ yashil energiyadan foydalanish va uning samaradorligini oshirish yo'llarini aniqlash.

Yashil xizmatlar kategoriyasining akkumulyatsiyalashgan obyektlaridan kelib chiqib xulosa qilish mumkin, ushbu kategoriya uchun fanlararo uslubiyat xos bo'lib, unda iqtisodiyot fani boshqa fanlar bilan o'zaro kesishadi.

Yashil xizmatlar kategoriyasini fan sifatida ilmiy bilish usullarini tanlash hamda tadqiqot strategiyasini tuzishda quyidagi tamoyillar muhim ahamiyat kasb etadi:

- resurslarning cheklanganligi sharoitida ekologik omillarning birlamchi omil ekanligi;
- yashil xizmatlarni amaliyotga tatbiq etish bosqichlarini turli (nazariy, g'oyaviy, siyosiy hamda iqtisodiy) darajalarga bo'lish zaruriyatining mavjudligi;
- tahlillar hamda ilmiy ishlanmalarning fanlararo xarakterga egaligi;
- yashil xizmatlarning rivojlanish tendensiyalarini aprior yondashuv asosida hal etish mumkinligi(4-jadval).

4-jadval

O'zbekistonda yashil xizmatlarni 2021–2025-yillarda rivojlantirish bo'yicha byudjet xarajatlari holati⁵

T/r	Yillar	Xarajatlar (mlrd so'm)	Yashil xizmatlarning rivojlanishiga izoh
1	2021	3,5	“Yashil makon” dasturining shakllanishi
2	2022	4,3	Hududlarda yashil xizmatlar hajmining kengayib borishi
3	2023	9,2	Yashil hududlar rivojlana boshladi
4	2024	12,6	Obodonlashtirish xizmatlari bilan yashil xizmatlar uyg'unlashdi
5	2025	14,7	Yashil xizmatlar bozori shakllandi

4-jadval ma'lumotlari 2021–2025-yillarda yashil xizmatlar sohasini rivojlantirish maqsadida ajratilgan xarajatlar hajmi qariyb 5 barobarga oshganligini ko'rsatadi. Eng yuqori o'sish sur'atlari 2023–2025-yillarda kuzatilgan. Ushbu xarajatlar hududlarda daraxt va ko'chatlar ekish, sug'orish tizimlarini ta'mirlash, shaharlarni yashillashirish hamda ekologik infratuzilmani takomillashtirish maqsadlariga yo'naltirilgan.

Jamiyatda asta-sekinlik bilan tabiiy resurslardan rekreatsion va ilmiy-tadqiqot maqsadlarida foydalanish zarurati to'g'risidagi qarashlar shakllana boshladi. Bu esa kelajak avlodlar oldidagi ekologik mas'uliyatga asoslangan ilmiy konsepsiyalarning vujudga kelishiga turtki bo'ldi. Mazkur g'oyalarning amaliyotga tatbiq etilishi barqaror rivojlanish tamoyillarini hayotga joriy etish orqali amalga oshirilishi lozim.

Barqaror rivojlanish deganda hozirgi avlod ehtiyojlarini to'liq qondirish bilan birga, kelajak avlodlarning ham ehtiyojlarini qondirish imkoniyatlarini xavf ostiga qo'ymaslikka asoslangan rivojlanish modeli tushuniladi. Ushbu konsepsiya iqtisodiy, ijtimoiy hamda ekologik omillarning o'zaro uyg'unlikda taraqqiy etishini talab etadi.

Boshqacha aytganda, barqaror rivojlanishni energetik samaradorlik orqali taraqqiy etuvchi, “ijtimoiy-iqtisodiy-ekologik” uchlik asosida shakllanuvchi jarayon sifatida tasavvur qilish mumkin.

Ushbu rivojlanish modelida iqtisodiy yondashuv cheklangan tabiiy resurslardan oqilona foydalanish zaruratini ilgari suradi. Ijtimoiy yondashuv esa global miqyosda ijtimoiy barqarorlik hamda madaniy xilma-xillikni saqlashni ko'zda tutadi. Ekologik yondashuv esa har qanday tabiiy-ekologik tizimlarning uzluksiz va barqaror faoliyat yuritishini ta'minlashga qaratilgan bo'lishi kerak.

Barqaror rivojlanish konsepsiyasiga nisbatan iqtisodiy yondashuvga E.R. Lindal hamda J.R. Xikslar asos solgan. Xiks–Lindal yalpi daromadlarning maksimal oqimi nazariyasiga muvofiq daromad yalpi kapitalni saqlab qolgan holda yaratilishi zarur. Bunda cheklangan resurslar hamda ekologik (tabiiy resurslar, energiya hamda materiallarni tejovchi) texnologiyalardan oqilona foydalanish, ekologik mahsulotlar yaratish va chiqindilarni boshqarish nazarda tutiladi. Ushbu masalani hal etishdagi bosh muammo qaysi kapital (jismoniy, tabiiy yoki inson kapitali) saqlanib

5 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

qolishi hamda turli xil kapital turlari qanchalik o'zaro o'rin almashinishi va ushbu aktivlar (ekologik resurslar) qiymatini baholash muammosi hisoblanadi. Natijada iqtisodiy barqarorlikning quyidagi ikki turi paydo bo'ldi:

- kuchsiz — vaqt bo'yicha kamaymaydigan tabiiy hamda jamg'arilgan kapitalga asoslangan iqtisodiy barqarorlik;
- kuchli — tabiiy kapitalning kamaymasligiga (qayta tiklanmaydigan resurslarni sotishdan tushgan foydaning bir qismi tiklanadigan tabiiy kapital qiymatini oshirishga yo'naltirilishi zarurligiga) asoslangan iqtisodiy barqarorlik.

Barqaror rivojlanishning ijtimoiy tarkibi, avvalo, inson manfaatlariga yo'naltirilgan bo'lib, u ijtimoiy va madaniy tizimlarning izchil barqarorligini ta'minlashga qaratilgan. Ijtimoiy barqarorlikning muhim mezonlaridan biri jamiyatda mavjud bo'yluk hamda ne'matlarni adolatli taqsimlash zaruratidir.

Inson taraqqiyoti konsepsiyasiga ko'ra, inson faqat rivojlanishning obyekti emas, balki uning faol subyekti sifatida e'tirof etiladi. Mazkur yondashuv barqaror rivojlanish g'oyalarida markaziy o'rin egallab, insonning hayotiy faoliyatini mustaqil shakllantirishi, qarorlar qabul qilishi, ularni amalga oshirishi hamda bajarilish jarayonini bevosita nazorat qilishi lozimligini ta'kidlaydi.

Shu ma'noda, barqaror rivojlanish konsepsiyasi inson salohiyatini ro'yobga chiqarish, ijtimoiy hayotda faol ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirish va har bir shaxsning qaror qabul qilish jarayonlarida to'laqonli qatnashuvini ta'minlashga xizmat qiladi.

Ekologik nuqta nazardan barqaror rivojlanish tabiiy jismoniy hamda biologik tizimlarning yaxlitligini saqlab qolishni talab etadi. Bu jarayonda global biosferaning barqarorligini ta'minlab beruvchi ekotizimlar alohida ahamiyat kasb etadi. Tabiiy resurslarning degradatsiyalanishi, atrof-muhitning ifloslanishi hamda biologik xilma-xillikning kamayib borishi natijasida ekologik tizimlarning o'zini tiklash salohiyati sezilarli darajada pasayadi.

Barqaror rivojlanishga erishishda iqtisodiy, ijtimoiy hamda ekologik komponentlarning o'zaro muvofiqligini ta'minlash murakkab masala hisoblanadi. Bu jarayonda ushbu uch konsepsiya o'rtasidagi o'zaro ta'sir mexanizmlarining mavjudligi muhim ahamiyatga ega. Xususan, iqtisodiy hamda ijtimoiy komponentlar orqali jamiyatda avlodlar davomida adolatga erishish, daromadlarni adolatli taqsimlash hamda aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga manzilli yordam ko'rsatish kabi dolzarb vazifalar ilgari surilmoqda. Iqtisodiy hamda ekologik yo'nalishlarning uyg'unlashuvi esa korxonalar faoliyatining atrof-muhitga ko'rsatgan ta'sirini iqtisodiy hisobotlarda aks ettirish zaruriyatini yuzaga keltiradi.

Shu bilan birga, ijtimoiy hamda ekologik komponentlar hozirgi va kelajak avlodlar o'rtasida tenglikni ta'minlash, kelajak avlod manfaatlarini e'tiborga olish hamda aholining qarorlar qabul qilish jarayonida faol ishtirokini ta'minlash kabi muhim masalalarning dolzarbligini oshirmoqda.

Barqaror rivojlanishni ta'minlash borasidagi xalqaro amaliy faoliyat BMT tashabbusi bilan ilgari surilgan. 2000-yilda BMT Bosh Assambleyasi tomonidan Ming-yillik rivojlanish maqsadlari qabul qilindi hamda 2015-yil qo'yilgan maqsadlarga erishishni baholash yili sifatida belgilandi. 2012-yilda BMTda Ming-yillik rivojlanish maqsadlari doirasida amalga oshirilishi yakunlanmay qolgan vazifalarga erishish uchun jahon hamjamiyatining 2015-yildan keyingi rivojlanish maqsadlarini belgilab olishi zarurligi ta'kidlandi. Shu tariqa, BMTning 2012-yilda barqaror rivojlanish mavzusida o'tkazilgan "Rio+20" konferensiyasida dunyo mamlakatlari rahbarlari Barqaror rivojlanish maqsadlarini (*Sustainable Development Goals — SDGs*) ishlab chiqishga kelishib oldilar.

Barqaror rivojlanish maqsadlari har bir inson uchun farovon turmush tarzini yaratishga xizmat qiluvchi iqtisodiy, ijtimoiy hamda ekologik ko'rsatkichlarni o'z ichiga oladi. Ushbu maqsadlar BMTga a'zo barcha davlatlar tomonidan 2015–2030-yillarda amalga oshirilishi kun tartibiga kiritilgan. Barqaror rivojlanish maqsadlari dasturi 17 ta global maqsad hamda ular bilan bog'liq 169 ta vazifani o'z tarkibiga oladi: 1) qashshoqlikni yo'qotish; 2) ochlikni tugatish; 3) sog'liq va farovonlik; 4) sifatli ta'lim; 5) gender tengligi; 6) toza suv va sanitariya; 7) arzon va toza energiya; 8) munosib ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sish; 9) sanoatlashtirish, innovatsiyalar va infratuzilma; 10) tengsizlikni kamaytirish; 11) barqaror shaharlar va qulay yashash joylarini yaratish; 12) mas'uliyatli iste'mol va ishlab chiqarish; 13) iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish; 14) dengiz ekotizimlarini asrash; 15) quruqlikdagi ekotizimlarni asrash; 16) tinchlik, adolat va samarali boshqaruv; 17) barqaror rivojlanish yo'lida hamkorlik.

O'zbekiston ushbu maqsadlardan 16 tasini milliyashtirish hamda amalga oshirish vazifasini o'z oldiga qo'ygan. Respublika hududida dengiz havzalari mavjud bo'lmagani bois, 14-maqsad (dengiz ekotizimlarini asrash) O'zbekiston tomonidan milliyashtirilmagan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yashil xizmatlar — bu atrof-muhitga zararni kamaytirish, tabiatni asrash hamda resurslardan samarali foydalanishga qaratilgan xizmat turlaridir. Ya'ni, oddiy xizmatlardan farqli ravishda, ularning maqsadi iqtisodiy foyda bilan bir qatorda ekologik barqarorlikni ham ta'minlashdan iborat.

Tahlillar besh yil ichida respublika hududlari bo'yicha qariyb 1 mlrd dona daraxt ko'chatlari ekilganligini

ko'rsatadi. Har yili salkam 200 mln dona ko'chat ekish ishlari amalga oshirilgan. Shaharlarda yashil hududlar ulushini 30 foizga yetkazish maqsadida 2030-yilgacha belgilangan vazifalar uzluksiz va tizimli asosda amalga oshirilmoqda. Orolbo'yi hududida millionlab gektar maydonda "yashil zonalar" kengaytirib borilmoqda.

2021–2025-yillarda yashil xizmatlar sohasini rivojlantirish maqsadida ajratilgan mablag'lar hududlarda daraxt va ko'chatlar ekish, sug'orish tizimlarini ta'mirlash, shaharlarni yashillashtirish hamda ekologik infratuzilmani takomillashtirish maqsadlariga yo'naltirilgan.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar. O'zbekistonda yashil xizmatlarni rivojlantirish istiqbolli yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Biroq kelgusida ushbu sohani rivojlantirish jarayonida bir qator muammolar yuzaga kelishi mumkin. Quyida asosiy muammolar va ularning qisqacha tavsifi keltirilgan:

Moliyaviy mablag' yetishmasligi — yashil texnologiyalar va ekologik xizmatlarni joriy etish katta hajmdagi investitsiyalarni talab qiladi. Ko'plab korxonalarda zamonaviy "yashil" uskunalarni xarid qilish uchun mablag'lar yetarli emas.

Malakali kadrlar tanqisligi — yashil iqtisodiyot, qayta tiklanuvchi energiya manbalari hamda chiqindilarni qayta ishlash kabi yo'nalishlar uchun yuqori malakali mutaxassislar talab etiladi. Hozirgi vaqtda ushbu sohada tajribali kadrlar soni cheklangan.

Aholining ekologik madaniyati yetarli darajada shakllanmaganligi — aholining bir qismi ekologik xizmatlarning ahamiyatini to'liq anglab yetmagan. Xususan, energiyani tejash, chiqindilarni saralash yoki ekologik mahsulotlardan foydalanish madaniyati hali keng ommalashmagan.

Infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi — yashil transport, quyosh va shamol energetikasi hamda chiqindilarni qayta ishlash zavodlari kabi infratuzilma obyektlari barcha hududlarda bir xil rivojlanmagan. Bu esa xizmatlarni keng joriy etishga to'sqinlik qilmoqda.

Qonunchilik va nazorat bilan bog'liq muammolar — ekologik standartlar va yashil xizmatlarga oid qonunchilik hujjatlari qabul qilingan bo'lsa-da, ularni amaliyotda to'liq bajarish va nazorat qilishda ayrim muammolar saqlanib qolmoqda.

Texnologik qaramlik — ko'plab yashil texnologiyalar xorijdan import qilinadi. Bu esa xarajatlarning oshishiga va tashqi bozorlarga bog'liqlikning kuchayishiga olib keladi.

Iqlim o'zgarishi va suv tanqisligi — O'zbekistonda suv resurslarining kamayishi hamda iqlim o'zgarishi qishloq xo'jaligi va ekologik xizmatlar rivojiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'zbekistonda yashil xizmatlarni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar mavjud. Biroq moliyalashtirish, texnologiyalar, malakali kadrlar va infratuzilma bilan bog'liq masalalarni hal etish istiqbolda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu orqali mamlakatda barqaror iqtisodiy rivojlanish va ekologik xavfsizlikni ta'minlash mumkin, degan fikrdamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. <https://www.rachelcarson.org/silent-spring>
2. <https://esg-library.mgimo.ru/publications/ecological-economics-and-sustainable-development>
3. <https://ru.wikipedia.org/wiki>
4. <https://www.goodreads.com/book/show/245531975-we-have-only-one-earth>
5. https://lib.utu-ranch.uz/media/files/2024/09/13/Yashil_iqtisodiyot_2022.pdf
6. https://lib.utu-ranch.uz/media/files/2024/09/13/Yashil_iqtisodiyot_2022.pdf
7. *Blueprint for a Green Economy* / David Pearce, Anil Markandya and Edward B. Barbier. – London: Earthscan, Great Britain, 1989. – 192 p.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100